

ดอกไม้โบราณยุคดีไทย ๕

โดย บั๊กกลอบ ๕๗ ๒๗

๑๖ สำดอบ

ยี่สุ่นกุหลาบมะลิซ้อน ซ่อนชูชุกลิ่นกวิลาหา
ลำดวนกวนใจให้ไฉไลลา สายหยุดหยุดซ่าแล้วเย็นชม

วรรณคดี : ขุนช้างขุนแผน

พระราชนิพนธ์ : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ดอกลำดวน Melodorum fluticosum
White cheese wood.landman.devil tree
ชื่อท้องถิ่น คือหอมเนด ลำดวนนี้
เป็นไม้ที่ ศรีสะเกษ เป็นสัญลักษณ์

ใช้เป็นไม้ ประจํา ม.ราชภัฏ สมเด็จพระ ท่านทรงทัศน์ แลประจักษ์
เป็นไม้หอม คอรอนอม หอมยิ่งนัก มาตีเหล็ก นายภรณ์๑๑ ข๑๑๕๑๑๑

ดอกลำดวน สีเหลืองนวล หอมหวานนัก ทรงน่ารัก มีกลิ่น คอรมีหน๑
ด้วยเป็นไม้มงคล ขนชอบพอ ปลุกลำดวน ไว้เสริมศ๑ ก่อรักเรา

เป็นมาลี มีคุณค่า เข้ายา ไทย เป็นดอกไม้ ในพิกัด เกสรทั้งเก้า
บำรุงกำลัง บำรุงโลหิต พิษบรรเทา แก่กระหาย ไร่ร่มเร็ว เข้ายาดี

จัดเป็นไม้ กลุ่มพะยอม หอมระเหย มักเื้อนเื้อย เขยวม สมศักดิ์ศรี
กล่าวจึงไว้ มากมาย ในวรรณคดี รามเกียรติ์ และที่ สิริจิตพระ๑๑

มีประโยชน์ มากมาย ใช้แซมผม ปลูกดอมดม สมนิ่งเวียงน อาเสียงนหน๑
ดอกก็งาม อร่ามใจ ใคร่เคลีย๑๑๑ น๑๑๑๑๑๑ ข๑๑เคียงใจ ในลำดวน

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

หอมรัญจวนล้าตจนงามยามอดลกดิน
รอดระรินถวิลเจ้าเคล้ำคละหา
ยามอยู่ใกล้ได้ชื่นละมุนตา
แม้นิทรารมณ์ถึงคนึงนาง

กลีบดอกงามทราชมเชยเคยทำดหู
เจ้าหอมอยู่จงดงามยามฟ้าสว่าง
แนบอกรกรุ่นชื่นนักรักไม่ลา
โอบน้องนางกอดไว้แนบใจตน

ชื่อล้าตจนหรือหอมหนวดชวอนให้ชื่น
ยามดมหนวดกรวดมาข้างน่ายล

ว่าเรจรีนดอกบานหลังผ่านฝน
กลีบร่วงท่อนลงดินพินเก็บมา

ดอกเจ้าเอ๋ยกลีบเหลืองเมสีองสวย
ล้าตจนหนวดพราวใสวิไลตา

งามแต่มีต้อยชวอนชวอนพินหา
ข้างมีค่าแม้ปวยไข้ได้ใช้กัน

แม้นต้นสูงดอกบานกลิ่นหวานชื่น
สายลมโชยพริ้วพราวได้แล้งต้นนาร์

ยามค่ำคืนตื่นตาพาให้ฝัน
สูงมีอกันเดินเล่นเป็นสุขใจ

อัษฎสิทธิ์ ณ เชียงใหม่

ลำดวนงาม ยามมีดอก ออกพร้อมพรั่ง
ไม้งามทรู มาตัดหู ก็ดูสวย
นำมาร้อย เรียงรายขาด ลาดล้าร้อย
ดอกนี้สวย ให้งามเจด ชาติใสดี

อันนารี มีดอกไม้ ไว้ข้างกาย
ผลด้าย ปลายพลัด เป็นทีดี
หอมระรื่น ชื่นใจ หกใดมี
ไม้ดอกที่ น่าชื่น ลำดวนงาม

กลีบลำดวน ขนมหวาน น่าทานยิ่ง
อร่อยจริง หอมไปทั่ว ทุกเขตงาม
มอบลำดวน กลีบนี้แก่ แม่หนองราม
อยากติดตาม ไปถึงถิ่น กลิ่นลำดวน

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

ดอกล้าตจนยอนใจฝั้นใจม้หนัก
เอยากพมพักต้อเจ้าเคล้าเคลียสออง
ยามเกิล้ขิตสนิทกันฉันล้าพอง
เอยากประคองเจ้าไว้ในอ้อมใจ

กลิ่นหอมหอมแย่งยอนฤทัยยามเกิล้ขิต
แนบสนิทเน้อเนอชอนสัดใส
หอมระรื่นชี้นเอารมณโศขสมิใน
ตองฤทัยยามตมตอมหอมกรุ่นดี

กลีบดอกเจ้าออบอุมมีหกกกลีบ
ดูไม่สิบแต่หนกรูปส้ามเทลียมนี้
องนอกในอย่างละส้ามกลีบมี
มอญดูดีสอຍเด่นเห็นสอຍงาม

สรรพคุณของเจ้าเรารู้ว่า
บำรุงกายให้แกร่งคนแกร่งงาม
บำรุงโลหิตบำรุงหัวใจได้ทุกยาม
สรุปความงามเจ้ามากคุณค่าน่าปลุกดี

อาเนนท์ สรวีสุตฺร

ดอกลำดวน ขวอนพุ่ม รัญจวนลิต
ดอกเจ้าสอย รอยกลิ่นหอม หน้าอมตม

เจ้าพิชิต ใจฉันนั้น พันสุขสม
เอากี่หมื่น ใจรั่มริน จันทองแดง

เผ่าศิกษา ทาคามรู้ อยู่ถนไน
ถามอาภู่ ดูอีก ไชรี ไม่ผันแปร

ไซ้คุดโอ ใส้อดนั้น ว่าฉันแน่
มุ่งมั่นแท้ แน่นแน่นั้น ฉันคิดไว้

เอากจะปลูก ต้นลำดวน ขวอนขึ้นนี้
คิดจะปลูก นานแล้วหนอ ขอทำใจ

หน้าบ้านมี ที่ว่างหนอ พอปลูก ไทร
ยังไม่ได้ ปลูกเลยเล่า เจ้าลำดวน

ร๑ปลูกนั้น ฉันศิกษา รายละเอียด
รู้มากแล้ว แล่จริงนั้น ฉันทบทวน

ไม่เคร่งเครียด ไม่เกียจคร้าน หมั่นสืบสวน
ดอกลำดวน ขวอนขึ้นนั้น ฉันรู้ดี

อีกชื่อหนึ่ง เรียกกันหนา ว่า”หอมหน๑ด”
สรรพคุณ ลำดวนหน๑ด กัดมากมี

ดอกลำดวน ค๑รรู้นั้น ฉันสุข
เป็นยาดี มีมากเหลือ เพื่อนั้น

อันสรรพคุณ ดอกลำดวน ขวอนให้คิด
ใช้เป็นยา สรุงไพร ของไทยนั้น

ให้มิ่งมิตร คิดดูเอา ฉันเล่าขาน
หลายขนาน นั้นหนา หน้าสนใจ

ดอกแห่ง ไชรี ใช้เป็นยา บำรุงหน๑
เสียดดีแน่ วิงเวียนนั้น มันอ่อนคลาย

กำลังก่อ พูนเพิ่ม ทั้งเสริมให้
บำรุง(หัว)ใจ ไท้แก้ได้ ไซ้หายนั้น

ได้ลำดวน ส๑งต้นน้อย ค๑ยเลี้ยงไว้
คิดจะปลูก สุขนั้นหน๑ด กัดมาพลัน

ด้วยน้องชาย ให้มานั้น ฉันสุขสันต์
ที่หน้าบ้าน ฉันนี้หน๑ด ร๑ลำดวน

ทุกขัมาเยือน เพื่อไม่เคย ไม่เคยคิด
ท่าดมกลิ่นครา มาดมครั้ง นิ่งคร่ำครวญ

น้ำท่าดมมิต ลำตวนนั้น คุ้มกำสรด
เจ้าลำตวน ตันน้อยหนอ รอ(ไซค)ชะตา

น้ำท่าดมหาย ลาก ไปนั้น คุ้มพบหนอ
ข้างหนงาน ตั๋วคุ้มนี้ ดีใจนา

ลำตวนก็อ ยังคงอยู่ ทั้งคู่หนา
ปลายฝนหนา ขำปลุกแผ่ ไม่แฉะเยือน

ปลุกแล้วซึ่ง ครึ่งปีแล้ว เพื่อไม่เคย
เจ้านี้มัน คุ้มใจลี้ลิต ไม่บิตเบือน

คุ้มเล่าเชย ขมเจ้าเทียบ เปรียบเดิมเยือน
ทั้งวันได้เยือน เป็นเพื่ออยู่ ดูเจ้ามา

เจ้าผ่านฝน ทนแล้งหนา มามากหลาย
กระถางนี้ ที่จำกัด อดคัดนา

ยัง ไม่ตาย ใจหนออยู่ ดูแปลกหนา
ยังอยู่มา ได้นี้มัน คุ้มทิ้งนัง

ปลุกลงดิน เติรมดินนั้น มันใจหนออดคัด
ทั้งรดน้ำ พรอนดินนั้น คุ้มพร้อมนัง

ดูแลก็อ ใจทำเล่น เห็นประจักษ์
ดูพร้อมพัก บุษคอกไซริ ไล่ลงไป

ไอ้ลำตวน ขวนผัน มันยืนต้น
กิ่งค้อมหุบ ใบหุบลับ ฟีบลงไป

ดูเหมือนคน ล้มแรง เมียแขนงหนาย
ไม่สดใสดูไม่สวย ใจลี้ม้วยมรณ

หวังไว้มัน อดันต้นนี้ มีความหมาย
ลำตวนน้อย ค่อยเติบโตใหญ่ ไม่ม้วยมรณ

วาดหวังไว้ ในจิตคุ้ม มันลี้ม้วยมรณ
รอตุตจน ลำตวนนั้น มันเติบโต

ธรรมชาติ ลำตวนนั้น มันโตช้า
ใจร้อนเผ่าด จิตเร่าร้อน รอตอนโต

รู้แล้วหนา แต่ใจคุ้ม นั้นวิ่งไว
จะมาไม่ คู่เพื่อหนนอ ไปรตรอพัง

โกวิท ธีรวิโรจน์

ดอกลำดวนดอกสีน้รหดใจ
หอมละไมระยรินสีน้หน้าตา
ดอกน้อยน้อยละละดีวิปลิตปลิตมา
แหบดูราพาสุขสมกริรมย์รัก

กรองมาลัยลำดวนมอบให้เจ้า
พี่คอยเฝ้าตามน้องปองดูม้คร
หมายมาตมूंง ได้ขมโหลมนงลักษณ์
เพ็งประลักษร์รักแท้แน้แกใจ

ดองพร เดชกุลทอง

คือไม่ยืนต้น หนีใบเขียว เด่นตระหง่าน
ดอกละคราญ บานพร้อม ห้อยตามกิ่ง
พราวเหลืองนวล ล้วนยอใจ หอมละไมยิ่ง
อย่างอ้อยลิ้น ยืนพองต้น ล้นสุขใจ

รากแข็งแรง แผลไป ในไพรกว้าง
ป้องกันชะล้าง อากฝน ที่สิ้นไหล
แตกต้นอ่อน อากรากได้ แม้งลาไฟ
นำปลูกใหม่ หรือปล่ยได้ ก็งามดี

เป็นไม้งาม ประจำ ลังวัดศรีสะเกษ
ประเทืองคามเขต ให้สดใสร และดูสิริ
เป็นสัญลักษณ์ แทนผู้ สูงอายุนี้
เพริศฤดี ที่ได้ชม ลำดอนงาม

กุศล คำเพราะ

ดอกเอ๋ยเจ้าดอกลำดวน
ข้างหอมหวานชวนชื่นรื่นนาสา
หอมระยรินดังกลิ่นสุคนธา
สุขดูร่าเริงเมยจิตติดตรึงใจ

ลำดวนบานเป็นพุ่มกลีบงุ้มหนา
งอโค้งมาตุจโตมโสมส่องไธ
ดอกสีเหลืองเรือ่งอร่ามตามพงไพร
เป็นทั้งยาสมุนไพรใช้ได้ดี

เป็นลัษณลักษณะเขตผู้สูงวัย
เป็นดอกไม้ประจำเมือเรือ่งตักศิรี
ของลัษณวัดศิรีสะเกษศรีษลลิกิฉดี
เชียบชมที่สวน(สมิเต็จ)พระศรีนครินทร์เอย

อุไรรัตน์ ภาดิกานนท์

ลมหายใจร้อย เลื่อยมา เวลานี้
เจ้าลำตจน ของพี่ ไปอยู่ไหน
ได้ยินเสียง เหยียดมา ทาดองใจ
ลำตจนอยู่ ไม่ไปไหน นะพี่ยา
ไอ้ลำตจน เคยเห็น แต่เก่าก่อน
ต้องจากจร ช่อนเร้น ไม่เห็นหน้า
รักหนอรัก จำต้อง หักใจลา
พี่ไม่มา นื่องระทม ชื่นชมใจ

ศกุนตลา ณ ทนของคาย

ดอกลำดวนชวนให้ใจคิดถึง
ใครคนหนึ่งซึ่งรักเป็นนักรัก
ใครคนหนึ่งที่ฉันคอยให้เขา
ลำดวนจ๋าบอกอีกทีพี่นี้ร้อ (ขุสีร์ตัน)

น้องอยากรู้ว่าที่ไหนใจใหม่แล้ว
รอที่เก่านั้นแห่ละหนามาเร็วหนอ
ไปหลายครั้งแต่ก็ยังให้น้อง
ยี่สิบเจ็ดกรกฎาก็จะพรุ่งต่อไป

ถึงตอนนั้นเห็นที่ตัวเองเคย
ลำดวนเคยเล่าให้เล่าด้วยใคร
ถึงต้องรอว่ารออะไรจะยัง
เพื่อนแค.ย.ใจใครน้องลำดวน

เป็นไม้ในวรรณคดีสี่เทวีด้วย
หอมระรวยดอกรั้วหนามงามดีนร
เย็นระรื่นชื่นใจหนอกลิ่นลำดวน
ข้างเขี้ยวชวนชวนให้ซึ่งตรึงติดตา

มาฉันมีลำดวนไว้สองต้น
ใบเรียกลมที่ปากฉันเป็นมันหนา
เผื่อรดน้ำพรรณดินตามเวลา
หลังได้ว่าฉันหนึ่งดอกลดวนได้ชม

วันหนึ่งนั้นฉันเข้าใจ ไม่เรื่อหรืออก
กว่า๑๑กต๑กนั๑บ๑ดิ๑บ๑บี๑ที่๑น๑น๑ด๑ม
ก็๑จะ๑ค๑อ๑ย๑ร๑อ๑วัน๑นั้น๑ได้๑ดี๑ด๑ต๑ม
มา๑เช๑ย๑ข๑ม๑ด๑อ๑ก๑ลำ๑ด๑ว๑น๑สี๑เท๑สี๑อ๑ง๑น๑ว๑ด

...

เป็นไม้ในวรรณคดีสีเทสี๑ง๑ด๑ย
สั๑ว๑น๑ภ๑า๑ค๑ก๑ลา๑ง๑มี๑เร๑ีย๑ก๑บ๑าง๑ด๑อ๑ก๑ลำ๑ด๑ว๑น

ห๑อ๑ม๑ระ๑ร๑ด๑ย๑ด๑อ๑ก๑ง๑ด๑ง๑า๑ม๑น๑า๑ม๑ห๑อ๑ม๑ห๑ว๑น
ก๑ลิ๑น๑เ๑้า๑ย๑ว๑น๑ข๑ว๑น๑ให้๑ข๑ง๑ต๑ริ๑ง๑ต๑อ๑ง๑ตา

เป็นไม้พันธุ์ยืนต้นเล็กที่ตรงสูง
เป็นพุ่มกลมโตกลมพลี๑ป๑ล๑ิ๑อ๑ไป๑มา

กิ่ง๑ก๑้าน๑แ๑น๑แต่๑ง๑น๑ก๑ย๑ง๑ลำ๑แพ๑น๑น๑น๑า
เป็น๑ไม้๑ป่า๑เบ๑ญ๑จ๑พ๑ร๑ร๑ณ๑น๑ั้น๑ลำ๑ด๑ว๑น

สรรพคุณนั้นหมา๑ย๑ำให้๑บ๑อ๑ก
ทำ๑ประ๑โย๑จ๑น๑สี๑ว๑ร๑พ๑น๑ข๑อ๑เจ๑ิ๑ย๑ข๑ว๑น

ใช้๑ทั้ง๑ด๑อ๑ก๑ลำ๑ต้น๑ผล๑ห๑อ๑ม๑ห๑ว๑น
มา๑ป๑ล๑ู๑ก๑ต้น๑ด๑อ๑ก๑ลำ๑ด๑ว๑น๑ด๑ู๑ล๑ัก๑คร๑า

มาวันนี้มีลำ๑ด๑ว๑น๑ไ๑ว๑ส๑อ๑ง๑ต้น
เ๑้า๑ร๑ต๑น๑้ำ๑พ๑ร๑น๑ดิ๑น๑ตาม๑เว๑ลา

ใบ๑เร๑ีย๑ว๑น๑ที่๑ย๑า๑ว๑น๑นั้น๑เป็น๑ม๑ง๑น๑น๑า
ห๑อ๑ง๑ไ๑ว๑ว๑า๑วัน๑หน๑ง๑เ๑๑ด๑อ๑ก๑๑๑ก๑ได้๑ข๑ม

วันหนึ่งนั้นฉันเข้าใจ ไม่เรื่อหรืออก
ก็๑จะ๑ค๑อ๑ย๑ร๑อ๑วัน๑นั้น๑ได้๑ดี๑ด๑ต๑ม

กว่า๑๑๑๑ก๑ต๑๑ก๑น๑ั๑บ๑ดิ๑บ๑บี๑ที่๑น๑น๑ด๑ม
มา๑เช๑ย๑ข๑ม๑ด๑อ๑ก๑ลำ๑ด๑ว๑น๑ห๑อ๑ม๑ห๑ว๑น๑เ๑ย

จตุพร สุวรรณปากแพรง

๑๗ อังกาบ

“สินสมุทรหยุดเก็บแก้วกาหลง
ถวายองค์พระบุตรีศรีสมร
นางเลือกเก็บอังกาบกุหลาบซ้อน
มาแซมจอนทัดหูให้กุมาร”

วรรณคดี : พระอภัยมณี

บทประพันธ์ : สุนทรภู่

ดินสุมุท หยุตเก็บ แก้วกาหลง
นางเงือกเก็บ อังกาบ กุหลาบช้อน

ถวายเป็นองค์ พระบุตรี ศรีสมุทร
มาแหม่มลอน ทัดทูล ให้กุมาร(สุทนต์)

ดอกอังกาบ *Barleria cristata*
ป่าดงดิบ ป่าเต็งรัง ป่าละเมาะ

อยู่หัวไร่ บดายนหา ตามป่าก่อ
ชื่อจำเพาะ ชื่อ *Blue bell barteria*

ชื่อท้องถิ่น ต้นขี้ผึ้ง ทองระอา
ถิ่นกำเนิด เกิดในจีน และอินเดีย

ทองระยา ส้มเฒ่าใหญ่ ไม้พุ่มเตี้ย
พอกเลือดเตี้ย ประจําเดือนค่าง สร้างธาตุไฟ

บำรุงธาตุ ขับเสมหะ บำรุงกระดูก
แก้ปวดเมื่อย บั้นเอว เร็ดทนต์

พิษแมงป่อง แก้พิษงู ระดูไหล
สมุนไพร อังกาบ ประดับงาม

ดอกสีม่วง เหลืองขาว เล้าดูรา
ต้นอังกาบ ปรับภูมิทัศน์ ตัดสวนงาม

พรางพราวตา หน้าจิตขม ไฉมอร่าม
ท้อเขตคาม คุ้มภัย ละม้ายจริง

ดอกด้อยดีง กับอังกาบ หน้าคาลัย
เขียงไม้แตก ชื่ออังกาบ รับทราบจริง

ผลแตกได้ ในยามเขียง เรียกด้อยดีง
นับเป็นมิ่ง มาลี ที่น่านอง

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

อังกฤษ ก้านแข็ง ทอกระย้า
ทอกระอาหรืออ่าส้มเฒ่าใหญ่
หรืออ่าดอกอังกฤษกานพลูไทย
ตั้งยตั้งค้ำยทอกระย้าหน้านิยม

ดอกอังกฤษมีสามสีโดยดีหน่อ
เหลืองละออเรือ่งร่ามงามสุดสม
ม่วงสดใสขาวพราวพราวข้างหน้าชม
ดูวันรมย์ดอกไม้ไทยในทุ่งนา

ดอกอังกฤษไม้นี้หอมไทย แต่ประโยชน์มากมายหลายอย่างหนา
ทำสวนหย่อมประดับภูมิทัศน์ได้สวยงาม ริมธารริมทะเลริมหาดทราย

ดอกใบรากอังกฤษนี้มีคุณค่า ใช้ทำยารักษาโรคทุกได้กหาย
แก้ระดูช้ดขับบ้เส้เส้ละช้โดยธาตุไฟ สมุนไพรอังกฤษล้ำจริงเคย

จตุพร สุวรรณปาแพรก

อังกฤษเคย ทรามเขย เจ้ารู้ไหม
ดอกไมไทย ในอดีต ที่จัดเขียน
ให้เป็นชื่อ ภาษาอังกฤษ ตามมณฑลเขย
มักวนเวียน ตั้งชื่อตาม ตามไมไทย

สมัยนี้ เริ่มเปลี่ยนไป ไม่โดยดล
ไมนิยม ตั้งชื่อตาม รู้บ้างไหม
อาจเป็นเพราะ คำนิยม ย่อมเปลี่ยนไป
เลยไมใช้ชื่อดอกไม กับโฉมตรู

อังกฤษไทย ไม้นามแหดล มีสี่ทสี่อง
อังกฤษนอก ไม้นาม ดลยหน้าดู

งามประเท็อง ไม้มักลิ้น แต่ดลยทรู
ดอกขาดทรู เขยดลยดลดี มีให้ชม

อังกฤษนอก มีชื่อระอง ทดงระง้า
นิยมปลุก กั้นทัวไป ไทยนิยม

ชื่อดลยมา ก้านตั้ง ช่างงามดลย
คนจีนชม ทำยาได้ ไม้ดลยไทย

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

ดอกอังกาบขาวบ้านตราญจิต เฟื่องพินิจงามทรูทุหมาะลิม
ดอกม่วงขาวเหลืองประเที๋องอารมณ์ แล่นนิยมนวมเจ้าเขาคมาลย์

ดอกอังกาบทราบไว้ในถิ่นกำเนิด อีนเดียวเกิดขึ้นมีศรีสถาน
ไทยหาได้ทั่ว ไปมาข้ามาน เตี่ยอนี้พาดเพียงเห็นเป็นม่วงเดียว

สรรพคุณนั้นมันจับปลัดสาละ พอกโลหิตระดูดตรีไม่มีเดี่ยว
บำรุงธาตุนับเล่มหะระดีเดี่ยว ถอนพิษร่อนเดี่ยวเดี่ยวก็หายไป

ประโยชน์แก่นั้นปลูกประดับ และใช้ปรับภูมิทัศน์ให้สดใ
ปลูกตำถารนำตกริมทะเลไกล แล่นสดใปลูกเจ้าได้ปลูกกันดี

หากสตรีมีใจคืออังกาบ คงกำขาบดวงจิตไม่คิดหนี
คงตระกอดงกอดเธอไว้ในถิตี แม้ชีวิตนี้มอบไว้ให้เธอ(ดู)แล

อาสนนท์ ศรีวิสูตร

เจ้าอังกฤษ โคมจีน ฮินแต่จื่อ
แก้เจ้าเล็ก นิดเดียว ไซยนะใจ

นั่งมโน ว่าคือ ต้นไม้ใหญ่
สี่เหลี่ยม ขาด ม่วง ไทรี ใครเด็ดดม

บำรุงธาตุ ดับพิษร้อน ถอนพิษไข้
ทองระย้า ชื่อพาสัน พลันนึกน้อม

นอกจากสวย แล้วให้ ตมกลิ่นหอม
เจ้าสวยพร้อม หอมเสียตั้ง อังกฤษเคย

ศกุนตลา ณ หนองคาย

อังกฤษดอก ไม้งามนาม ไพเราะ
ต้นนี้เหมาะปลูก ไว้ในสวนศรี
แต่งแนวรั้วประดับไว้ได้งามดี
หลากหลายสีเหลืองม่วงขาวพราวชมพู

เป็นไม้พุ่มใบคล้ายดอกมดดอกสวย
รูปทรงกรวยแฉะสีต่างข่างามหรู
หากอยากรู้สรรพคุณเลิศเลอเปิดดู
ให้อากู่ก็เกิดชอบจะชอบใจ

๑ ไร่ ๑ ต้น ภาสกรานนท์

ดอกอังกาบ ทาบทา ท้องนาไร่
เด่นกลางไพร ประดับบ้าน สะครายท้อ
ขมิ้นพุด งามมองเห็นใจ เสาะแน่วร้อย
ไหลพลีร้อย คราถมั่งมั่ง มองเพลันดี

อังกาบเมือง ท่องระย้า ถาก้านตั้ง
เพราะเหมาะตั้ง คุณค่า ประเสริฐศิริ
ประโยชน์ใช้ รักษา ได้ หากโรคมะ
เป็นเวทย์ ครั้งโบราณ นมมานเนน

หญิงงามนาม อังกาบ เหมาะกาถัก่อน
มีอายุยืน คั้นกลีบ ให้เหม็นแค้นเก่า
มาบัดนี้ โรคหาย คลายบรรเทา
สั่งเคราะห์เอา คุณสารมี ในพฤษไพ

กุศล คำเพราะ

อังกาบงามสดสวยสีม่วงใส
โดยทั่วไปให้ประดับในสวนศรี
ทำเป็นรั้วแนวทางเดินดูเพ็นดี
ทั้งยังมีม่วงสดับงามทั้งพราวพรรณ

ดอกอังกาบสีขาวและสีเหลือง
ทั้งประเทืองชวนใจให้ใฝ่ฝัน
แต่บัดนี้สีม่วงสีหายากครั้น
ดาดาดานนั้นเห็นสีม่วงบรรเจิดงาม

ยอดมุนไพรรให้อังกาบอยู่หลายสวน
แก้ปวดมวนระดูขัดจนเจ็บชาม
ถอนพิษร้อนแก้อักเสบบกนงราม
ท้อเขตคามรู้นามนี้ดีจริงเอ๋ย

ดองพร เดชกุลเทอด

ดอกอังกาบ ลุดด้วยลำ มีสามสี
ดอกขานี้ บริสุทธิ สุดแห่งเหตื้อ
ดอกเหตื้อองหนอ ลอยพริ้งพริ้ม กลิ่นหอมเสื่อ
ชมไม้เบื่อ ดอกม่วงเล่า เจ้าประเทื่อ

แดนอินเดี๋ย และจีน ถิ่นกำเนิด
ถิ่นที่เกิด กำเนิดนั้น ใจฉันเพื่อ
พันธุ์สีม่วง พวงสวยหรู ดูรองเรื่อ
ใจประเทื่อ เรื่อนี้ฉัน ฉันหมาย

พันธุ์ดอกเหตื้ออง นั้นพบได้ ในไทยหนอ
ดอกขานี้ หก ไม่ยาก มีมากหลาย
เสื่อพันธุ์นี้ มีชื่อเพื่อ ทัดเมื่อไทย
สีม่วง ไชรี มีดาษดิน ทัดจีนดิน

บัดฉบับนี้ ดอกสีเทื่อเรื่อ ร่องรองเล่า
พริ้มดอกขานี้ เจ้าไปไหน หายไปสิ้น
พบได้ยาก ลำบากแท้ แม่ยุพิน
หรือยอมสิ้น ให้ม่วงเล่า เจ้าครองเมื่อ

ชื่อสามัญหรือ ชื่อ PHILIPPINES VIOLET

ดอกประเภท สีดอก ไร่ ใจขาดเหลือ
วงศ์ ACANTHACEAE นี้หรือ ดูเมสี
ใจฝันเพื่อ รื่องนี้ฉัน ฉันอ่านมา

อันชื่อวิทย์ คณิตยหรือ ชื่อสังคม
จะเป็นลม กัมกราบหนอ ขอผ่านหนา
คิดลับสน ปนกันมื่อ ปอดท่อนา
บอกพี่น้องา ได้ยอกลอนนั้น มันเพียงไป

(คน)เข้าใจผิด คิดลับสน ปนเบงนั้น
มีพิชพรรณ นั้นเกิดอยู่ ดูเหมือนหลาย
ต้น"ต้อยตึง" ขอบอิงแอบ แนบชิด ใจ
หนีให้ไกล ไปให้ห่าง อังกาบนั้น

หลงเสน่ห์ เาใจให้ อังกาบหนอ
ต้อยตึงก็อ ไม่ขอสน คนใจมัน
ขอบอิงแอบ แนบข้าง อังกาบนั้น
ทั้งคืนวัน มันเดิมๆ รักเธอจริง

โกวิท ธีรวิโรจน์

แดดยามเช้าฟ้าแจ่มใสของทอหาบ
หลากหลายสีสันของดอกไม้พราว

ดอกอังกาบกลีบงามยามเชิิตฉาย
ขาวประปรายชมภูเขมิให้แล้มตา

อังกาบงามยามพิศตติใจเล้า
พอกโลहितปวตเมือะแสนเ็ลือะขก

คำบอกล่าสุมุไพรใช้รักษา
หญิงสาวถ้ำ ได้กินลิ้นโรคดม

เป็นไม้พุ่มประโยชน์มากทั้งรากต้น
ช้วยลดบวมถอนพิษน้ำขี้้นขม

ดอก ใบล้วนคุณค่าพาเหมาะดิม
หากเป็นลมไข้ดอกร่มอง ไม้ดองกิน

มีหลายชื่อก้านขี้งของระย้า
ยามหน้าหนาวดอกบานปานตะถัน

ทองระอาดิมเฒ่าใหญ่ให้รู้มัน
เหมาะปดุกกักริมทางหว่างธธา

ตามริมธารป่าเขาปดุกเจ้าได้
ขมดอกรบานหลากหลายที่ดั่งองตา

ตกแต่งให้ลวดยงามตามเชิงผา
งามนักหนาดุขดิมเดินขมเพลีน

อัญชสี ณ เชียงใหม่

๑๘ ฅิฅูล

“พระนิกคฅึงนางทางประพาส รุกขชาติที่ใเสตาทมับ
พิกุล กรรณิการ์ สารพัน ดอกหล่นปนกันอยู่กลางทราย

สายหยุดโยทะการะย้าย้อย อนุชาพลาฅดอยสอยกวาย
พระทรงทัตตรัสชวนพระน้องชาย มาชมไม้ให้สบายด้วยพื้ยา”

วรรณคดี : บทละครเรื่อง อิเหนา

ตอน ระเด่นมนตรีชมพรรณไม้ที่กำเสตาทมับ

พระราชฅนิพนธ์ : พระบาทสมเด็จพรพุทธเลิศหล้าฅนกาลัย

คณิงนาง ทางประพาส
รุกขชาติ ที่ใน สดามัน
พิกุล กรรณิการิ ธารพัน
ดอกห่อน ปนกัน อยู่กลางทราย(โอ้เหิน)

ดอกพิกุล *Minusops elengi*
ชื่อสามัญ Bukal, Tanjong tree

Family Sapotaceae
Spanish cherry, และ Medlar

ชื่อท้องถิ่น ต้นหยง พิกุลทอง
ถิ่นกำเนิด ไทยอินเดีย ศรีลังกา

ดอกกรทอง ขางดง พิกุลป่า
รวมพม่า อินตามัน อินโดจีน

ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง ไม้ผลัดใบ
กลิ่นน้ำมัน หอมระเหย ราเพยทินท์

มีดอกออก จากช่อใบ ให้หอมกลิ่น
Cadinol, Diisobutyle สดามันเร็ว

เป็นสมุนไพร ทดายดำรับ ทักษะไทย
บำรุงจิต ชุ่มชื้นใจ ไข้ทุเลา

เกสรดอกไม้ พักัดทำ เจ็ดและเก้า
มีเทพเจ้า สิงสถิต นิมิตมนต์

ปลูกในบ้าน ด้านตะวันตกเฉียงใต้
ให้หญิงปลูก วันจันทร์ มันมงคล

ผู้อาศัย และนายบ้าน ระวังการพล
ดีริพล ลักดาสดล สันสุขทวี

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

ผ้าไหมลายดอกพิกุล

พิกุลทองมั่งคั่งแล้วคิดถึงความหลัง เมื่อครั้งยังเป็นเด็กเล็กเล็กอยู่
 เวียนมาชมต้นพิกุลที่ข้างคู ดอกร่วงพรุพราวพราวพื้นชานยามยด

กรุ่นกลิ่นหอมดอกพิกุลหนุนนำให้ น้อมจิตใจคิดใฝ่ดีมีกุศล
 ใต้กั๊วยังเป็นต้นไม้มิ่งมงคล บดุกแล้วดลอายุให้ยิ่งยืนยาว

ได้ร่มไม้พิกุลเย็นเป็นสุขหนัก คอยพิทักษ์ให้ได้ฉายรัชนีหนาว
 ฉันทัดอกมาร้อยเป็นมาลัยยาว งามพ้องพราวยามคดโค้งรอบแขนคอ

เคยเห็นแม่สวมสร้อยทองลายพิกุล งามละมุนทองเนื้อแท้แท้จริงหนอ
 หนึ่งผ้าไหมลายพิกุลแม่ถักทอ เป็นศ.ว.นี้ทุกความหลังสุขจังเลย

อุไรรัตน์ ภาสกาพันธ์

ชี้๑ต้นหญ๑ง นั้นก็๑คือ พิก๑ุดแก๑ง
ยาม๑ลา๑ยแ๑ล๑ง ก็๑นพ๑ง ๑ร๑งเห๑ล๑ง
เคย๑เก็บ๑ดอก ส๑งให้๑กัน ฉ๑นแ๑ล๑งเพ๑ื่อ
ด๑ง๑ด๑กเห๑ล๑ง ห๑ล๑น๑บาน น๑อก๑ข๑าน๑ไป

พิก๑ุดนี้๑ ค๑ณ๑ย๑า๑ป๑ด๑ก ๑ด๑ก๑ห๑ลา๑น๑เก็บ
เอ๑ามา๑เห๑น๑ิบ ข๑้าง๑ห๑ู ๑ด๑ง๑ด๑ง๑ไ๑
ร๑๑ด๑ย๑มา๑ด๑ย ๑ด๑ง๑น๑๑ด๑ด๑อ๑า๑บ ๑ำ๑ข๑า๑บ๑ใจ
ธ๑ว๑าย๑พระ ๑ร๑ต๑น๑ต๑ร๑ีย ใ๑ง๑บุ๑ง๑ก

ย๑น๑ใ๑ด๑ง๑ต้น๑ ต้น๑หญ๑ง ม๑ง๑ค๑ด๑น๑
ร๑๑ด๑ง๑ก็๑ดี เ๑มี๑น๑มี๑เท๑พ ค๑ด๑ย๑ร๑ัก๑ษา
ห๑อม๑ต๑ด๑บ เ๑มี๑น๑ด๑ง๑ข๑ย๑ เท๑พ๑ให้๑มา
ร๑ัก๑น๑ัก๑ห๑น๑า พิก๑ุด๑นี้๑ ไม๑มี๑ด๑ิม

ศ๑ก๑น๑ต๑ด๑า ๑น๑ ห๑น๑๑ง๑ค๑า๑ย

ลำดวนนั้น ฉันฝันถึง คนึงหา
หนึ่งคู่หนา ปดุงไฉน ที่หน้าบ้าน
รอชื่นชม ให้สมใจ อึกไม่นาน
ฉันนั้นนี้ พันสุขสม ชมลำดวน

พร้อมกันนั้น ฉันปดุงนี้ ที่ข้างบ้าน
สองต้นนั้น พิกุลเจ้า ไฉนเฝ้าสวน
พิกุล(หนูน)ส่ง มันคงอยู่ คู่ลำดวน
ทั้งคู่สวน นำสวนพัน ของฉันนี้

ลำดวนสวย รอยกลิ่น ประทับหอม
พิกุลพร้อม นาดอมดม สมกันนี้
ดูเพื่อคนแพง แบ่งกันชม สวยสมดี
เปรียบกันนี้ สองเจ้านั้น มันทัดเทียม

ลำดวนหนูน พิกุลส่ง ตรงมาที่
ตัดฉันนี้ มีสุขไหน ใครว่าเยี่ยม
หอมพิกุล ดันสนุก สุขใดเทียม
ลำดวนเปี่ยม ใครเทียมได้ ไซ้ฉันคู่

โกวิท ธีรวิโรจน์

ดอกพิกุลนั้นมีหลายชื่อ
นามระบือคือพิกุลเขาลำเนาป่า
พิกุลเถื่อน แก้วกฐน พกุดา(พกุด)
มะเมอหรร่า ทาโกรทอง มอ่งตันหยง

เป็นไม้ต้นปลูกได้ในหลายภาค
มีขนาดสูงใหญ่ให้ใบดก
เห็นได้บ่อยในวัดต้นมันคง
รักยืนยงพิกุลทองน้องแก้วกฐน

ดอกเจ้าเล่ห์ขาดดอกสิ้นชอนพัน พอนานวันดอกกรอกลงสิ้นหอมชื่น
ไอ้พิกุลกลิ่นเคยหอมดอมนละมุน รักอบอุ่นพิกุลเขาลำเนาไพร

ดอกพิกุลให้ครุ่นคิดถึงเพื่อน พิกุลเถื่อนเพื่อนคนนั้นเขาอยู่ไหน
ที่ตอนเด็กเล่นไล่ตีรังหนีไม้ ยังจำได้ดอกพิกุลบุญให้ใจ

ประโยชน์ของพิกุลนั้นมากมายนัก เป็นที่พักนกยามาเดม
เป็นน้ำหอมสกัดกลิ่นหอมเย็นใจ อาจมีเจอบูกในบ้านอายุชานชา

อดุพร สุวรรณปากแพรก

พิกุลหอม หอมให้ ใจอีกเต็ม
เริ่มประเดิม ถึงถิ่น ถวิลหา
กลิ่นมาไกล ไฉนแล้ว เจ้าไม่มา
ไฉนแล้ว เธอยังไหน ไม่มาเจอ

พิกุลบาน หอมหวาน อีกลานใหม่
เธอมีใคร ในดวงใจ ไม่รู้เธอ
มาพบพบ ประสบหน้า ไหมละเธอ
สุขเสมอ คนรู้ใจ ได้พบพา

พิกุลร่วง ไรไป ใจหาย
ยังมีสาย คลายคิดถึง คบเหงา
พิกุลไถ่ เพื่อนหายหน้า และหายตา
ไม่เห็นมา อันตั้งสรรค์ ก้นเข่นเคย

ตรีวัฒน์ สุวรรณ

ใต้ร่มต้นพิกุล กรุ่นกลิ่นหอม
หม่อมมารบินเด่น ร่อนไปมา
ฝูงนกกาอาศัย เป็นชายคา
น้ำเพไล่นตาดูขลุ่ยลม ชมพิกุล

ณรงค์ ศรีพุ่ม

หอมพิภุคต้นใหญ่ที่ใกล้โบสถ์
ระฆังแฉ่องเสนาะโศตมาแผ่ฉือ
ใบไม้แห่งบอบบางคว้างลมปัดฉือ
แฉ่องหัดหัดไฟเสียดกอหอยอกล่อกัน

พิภุคระฉ่องพราฉพรายเต็มใต้ต้น
เหมื่อนตั้งคนค่อยดาต้บต้บฉ่องนั้น
เหลือคความดีคื่อหอมฉิ่งตริงใจนั้น
ฉะกัฉนั้นยังอยู่ไม่รู้คลาย

รู้ฉอยพิภุคฉ่างหน้าฉ่องคัพระประธาฉ
ฉ่องสืบฉานนั้นอมบุญมาฉฉาย
ช่อพานพบธรรมฉุฉฉันต์ในบั้นปฉาย
เป็นแฉฉฉายฉ่องฉ่องฉ่างทางฉฉิต

สุฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉ

ดูจละเอองดาอ คราอรัอง ลองพรหมพิน
ดารดาษตี้น ตันตาทิม ลอยลมปลัด
ดอภพิภูอ กรุ่นกลี้น ตันแถอทีอ
นออดอภจีอ ดูอราม ดูอทอองทา

บ่างเรียงเกาะ ห้อยงาม ตามกิ่งก้าน
ลมพัดโบก โยกละทำน เขียวใบหนา
ผลดูกแดง แสงกิ่ง ทั้งลงมา
เอมดูรา คราขิม รุททอานมัน

เก็บดอกน้อย ร้อยเรียง มาลัยรัก
ใคร่ครอญจัก มอบน้อง ปองรักมัน
จักถนอม กัดอมขวัญ รักนิรันดร์
ตราบชีวัน มลาย มิกลายคืน

กุศล คำเพราะ

นั่งดูจันทร์แค้นด้านภาพอง
เมฆลอยฟ้าองกระจายอยู่เป็นหมุ่นขาว
ดาวส่องดวงเคียงคู่อยู่แพร่พราด
แสงสกายดูก็ใสเหมือนใจเรา

พระพายพัดแผ่ไอเย็นระเรื่อยล่อง
เสียงขลุ่ยรัองดำเนินใจรำเหงา
มีเจ้าทวยเป็นเพื่อนเตือนใจเรา
ศ้อยห่างหายคลายเศร้าเจ้าแรมรา

ยามลมพัดพร้อพรายใบไม้ล่อง
ดอกพิกุลไซยกลิ่นระรินมา

ให้แดนที่ดวงดวงใจอาลัยหา
เหมือนน้องนางบ้านนาพารำพึง

พิกุลรัยสายสอยด้วยมือเจ้า
ดอกขาวนวลชวนพิศให้ติดตรึง

หอมรมเร้าเด่นหัวใจให้คิดถึง
ครุ่นคณึงวันหวานที่ผ่านมา

พิกุลทองผลองสิงศักดิ์สิทธิ์เจ้า
ร่วมเงาได้ร่วมเข็นเป็นบุญญา

โปรดได้เฝ้าปกปักและรักษา
หัดบนิทราหอมกลิ่นเจ้าเฝ้าชวนชม

อัถขลิ ณ เจียงใหม่

พิกุลหอมอ้อมออดหอมไปทั่ว
เข้ายวนย้อพ้อพันเผ้าพันหา
แม่พุ่มพองดองชิว้นชิว้นดูดา
โปรดอ้อมมาอย่างหน้ายแหนดงใจเลย

บรรจงเก็บดอกพิกุลที่ไรยห่อ่น
รอบโคนต้นอวนร้อยเรียงเคียงเขนย
แบ่งให้เจ้าวางข้างหมอนไว้ชิว้นเขย
หอมนักเอยพาพันดีถึงพิชาย

ดองพร เดชกุลทอง

พิกุลแก้วเก็บเกล้า ไฉมฉอยผม
เคยดอมดมขมิ้นใจหาใจเหมื่อน
ภาพความหลังครั้งกระนั้นอันดางเดื่อ
พิกุลโรย...ไปรยเกดเดื่อ...เดื่อฉอยไก่อ

เอี่ยมศรี พงศ์พรรัตน์

